Heeft het moment waarop vo-leerlingen overstappen naar een andere locatie effect op hun welzijn?

Beantwoord door José Mulder (kennismakelaar Kennisrotonde).

13 maart 2023

KR. 1574

Kort antwoord

In het voortgezet onderwijs komt het geregeld voor dat leerlingen moeten overstappen naar een andere locatie. Dit komt doordat verschillende schoolsoorten steeds vaker op verschillende locaties worden aangeboden. Hoeveel leerlingen er van locatie (moeten) wisselen, op welk moment zij dit doen en welke gevolgen dit voor hen heeft, is onbekend.

Wel worden steeds meer zorgen geuit over de maatschappelijke gevolgen van de toenemende “institutionele gescheidenheid”. Gevreesd wordt dat de socialiserende functie van het onderwijs hierdoor in het geding komt.

Antwoord

Het Nederlandse voortgezet onderwijs is sterk gedifferentieerd; er is er een grote verscheidenheid aan schoolsoorten, niveaus, leerwegen en opleidingen. Deze verscheidenheid ordent het onderwijsaanbod en het biedt de mogelijkheden voor leerlingen om zich op verschillende manieren door het onderwijs te bewegen. (Onderwijsraad, 2018).

Het lijkt er op dat scholen hun aanbod ook steeds sterker differentiëren. Er zijn steeds minder brede brugklassen en verschillende schoolsoorten worden aangeboden op gescheiden locaties. Zo lag het aandeel leerlingen dat in het eerste leerjaar in een brede brugklas een combinatie van schoolsoorten volgt, in 2008-2009 op 68 procent. In 2017-2018 was dit aandeel gedaald naar 55 procent. Voor het tweede leerjaar daalde dat percentage van 45 naar 31 procent (Onderwijsraad, 2019).

Landelijk gezien wordt op 6 procent van de locaties in alle onderwijssoorten onderwijs geboden (vmbo b, vmbo k, vmbo g/t, havo én vwo) (Onderwijsraad, 2019). De bovenbouw is per locatie dan ook vaak smal van aanbod. Bovenbouwleerlingen zitten meestal alleen samen met leerlingen van het aanpalende onderwijsniveau. Zo zitten beroepsgerichte leerwegen van het vmbo (basis en kader) vaak bij elkaar, en havo en vwo in het algemeen vormend onderwijs. Slechts 16 procent van de vmbo basis- en kaderleerlingen zit op een vestiging samen met havo- en vwo-leerlingen; en van de havisten en vwo’ers zit 12 procent op een vestiging waar ook beroepsgerichte vmbo-leerwegen worden aangeboden (Vogels et al., 2021).

Deze "institutionele gescheidenheid" (Vogels et al., 2021) heeft tot gevolg dat leerlingen die vanuit een brede brugklas doorstromen of op- of afstromen naar een ander niveau, niet altijd op dezelfde locatie onderwijs kunnen blijven volgen.

Hoeveel leerlingen jaarlijks een overstap naar een andere locatie moeten maken is echter niet bekend. Ook is onbekend in welke leerjaren leerlingen een overstap maken en welke effecten een overstap op leerlingen heeft. Er is dan ook geen onderzoek bekend naar de vraag in welk leerjaar de overstap naar een andere locatie vanuit leerling perspectief het beste zouden kunnen maken.

Wel worden steeds meer zorgen geuit over de maatschappelijke gevolgen van "institutionele gescheidenheid". Het Sociaal en Cultureel Planbureau laat zien dat het smalle aanbod per locatie gepaard gaat met een scheiding van leerlingen op achtergrondkenmerken zoals het opleidingsniveau en inkomen van de ouders (Vogels et al., 2021). Leerlingen op smalle, en dus vaak meer homogeen samengestelde scholen, leven volgens onderwijs professionals in een 'bubbel' en staan te weinig in contact met 'de echte wereld' (Vogels et al., 2021). De maatschappelijke taak van het onderwijs om jongeren met verschillende achtergronden te leren om met elkaar samen te leven, staat hierdoor in het huidige onderwijs onder druk (Vogels et al., 2021; Westerbeek, 2018; Onderwijsraad, 2018).

Geraadpleegde bronnen

Onderwijsraad. (2018). *Hoofdlijnen van stand van educatief Nederland 2018*. Den Haag: Onderwijsraad.

Onderwijsraad. (2019). *Doorgeschoten differentiatie in het onderwijsstelsel*. Den Haag: Onderwijsraad.

Vogels, R., Turkenburg, M., & Herweijer, L. (2021). *Samen of gescheiden naar school*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Westerbeek, K., Bakker, M., Braaksma, M., Maassen van den Brink, H. (2018). *Bevorder gelijke kansen en sociale samenhang*. *ESB*, 103; 4768.

Over deze vraag

Opgesteld door:	José Mulder (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	teamleider vo
Onderwijssector:	Voortgezet onderwijs
Trefwoorden:	Overstap, doorstroom, vestigingen, socialiserende functie
Referentie:	Kennisrotonde. (2023). *Heeft het moment waarop vo-leerlingen overstappen naar een andere locatie effect op hun welzijn?* (KR. 1574)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.